

3. Львов М.Р. Правописание в начальных классах / М.Р. Львов. – М.: Просвещение, 1999. – 263 с.
4. Понятийно-терминологический словарь логопеда / Под ред. В.И. Селиверстова. – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997. – 400 с.
5. Соловейчик, М.С. Русский язык в начальных классах. Теория и практика обучения / М.С. Соловейчик. – М.: Академия, 2007. – 539 с
6. Эльконин Д. Б. Как учить детей читать. – М., 1976.
7. Семенова Т.В. Формирование фонематического слуха – залог успешной коррекции звукопроизношения.
8. Ткаченко Т.А В Первый класс – без дефектов речи. – СПб., 1999.
9. Каше Г.А. Подготовка детей с недоразвитием речи., М., 1985

ХИМИЯДАН СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫСТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ТҮРЛЕРІ

Маликова Азиза, Сәду Ақбота,
 Ы.Алтынсарин атындағы АрқПИ,
 Х-41 тобының студенті

Ғылыми жетекші: Нұрқенова Әйгерім Дауылбайқызы,
 Ы.Алтынсарин атындағы АрқПИ, магистр, Арқалық к.

Аннотация

Өзектілігі: Жалпы білім беретін мектептердің негізгі мақсаты оқушыларға ғылыми негізде дәлелденген, терең білім беру. Сабақ барысында оқушылардың барлық сұрақтарын қанағаттандыру мүмкін емес. Сыныптан тыс жұмыс оқу жұмысымен өзара байланыста оқушылардың қызығушылығын қанағаттандыруға көмектеседі. Химия сабағының, зертханалық және сарамандық сабақтары оқушының тірі табиғат туралы, химия заңдылықтары жайлы меңгеруіне көмектеседі. Химия пәнінен сыныптан тыс жұмыстар оқушының жан-жақты дамыған жеке тұлға болып қалыптасуында маңызы зор.

Мақсаты: Химиядан сыныптан тыс жұмыстың ұйымдастырылуы мен түрлерін түсіндіру.

Түйінді сөздер: Сыныптан тыс жұмыс, химия үйірмесі, химия кештері, химия күндері, апталығы, оқушының еріктігі, бастамашылдығы.

Аннотация

Актуальность: Основная цель средних школ – дать учащимся научно подтвержденные и глубокие знания. Во время урока невозможно ответить на все вопросы студентов. Внеклассная деятельность помогает удовлетворить интерес студентов к взаимодействию с учебной работой. Уроки химии, лабораторные и практические занятия помогают студентам узнать о природе и законах химии. Внеучебные занятия по химии важны для формирования развитой личности ученика.

Цель: Объяснить организацию и виды внеклассных занятий по химии.

Ключевые слова: внеклассная деятельность, химический клуб, вечера химии, дни химии, неделя, студенческое волонтерство, инициатива.

Abstract

Relevance: The main goal of secondary schools is to provide students with scientifically proven and in-depth knowledge. It is impossible to answer all of the students' questions during the lesson. Extracurricular activities help satisfy students' interest in interacting with academic work. Chemistry lessons, labs, and hands-on labs help students learn about the nature and laws of chemistry. Extracurricular chemistry classes are important for the development of a student's developed personality.

Goal: To explain the organization and types of extracurricular activities in chemistry.

Key words: extracurricular activities, chemistry club, chemistry evenings, chemistry days, week, student volunteering, initiative.

Химиядан сыныптан тыс жұмыс – бұл әдеттегі аудиториялық жұмыстардан тыс, оқу жоспарынан тыс, сабақ кестесінен тыс уақытта жүзеге асырылатын оқу іс-әрекетінің жүйесі. Кәдімгі сабақтардан айырмашылығы, сыныптан тыс жұмыстарға қатысу оқушылар үшін ерікті. Химиядан тыс жұмыстардың негізгі міндеттері –

қызығушылықты қалыптастыру және дамыту, химияны оқуға деген ұмтылыс, осы пән бойынша қабілеттер мен таланттарды анықтау, ой-өрісін кеңейту, химиялық зертханада, сондай-ақ арнайы ғылыми және танымал әдебиеттермен арнайы дағдылар мен тәжірибелік жұмыстарды игеру.

Химияға деген қызығушылығы айқын анықталған студенттер үшін тереңірек жұмыс жасалады. Мұнда нақты нақты нәтиже беретін оқушыларды ойлауға және жалпылауға жетелейтін, әртүрлі сыртқы құбылыстардың артында оларға негізгі курстан белгілі химияның маңызды теориялары мен заңдарын көру қабілетін дамыта алатын, кейде мектеп бағдарламасынан тыс заңдылықтарды таба алатын осындай эксперименттерді орнату орынды. Мектеп оқушылары көптеп тартылатын сыныптан тыс жұмыстарда ойын-сауық маңызды әрі қажет, бұл жай ғана көңіл көтеру мәнінде мектептің жоғарғы сыныптары үшін маңыздылығын сақтайтын критерий болып табылады.[1]

Сыныптан тыс жұмыс барысында химия кабинетін безендіру жүзеге асырылады, студенттер әлеуметтік бейімделу үшін қосымша мүмкіндіктер алады, олардың дербестігі, шығармашылығы, жеке тұлғаның адамгершілік қасиеттері дамиды, кәсіби бағдар жүзеге асырылады. Пән бойынша сыныптан тыс жұмыс оқу процесінің жалпы мектеп жоспарының ажырамас бөлігі болып табылады. Пән бойынша сыныптан тыс жұмыстардың жоспарлары оқытушылар құрамында да, студенттердің өзін-өзі басқару органдарының және барлық қызығушылық танытқан студенттердің қатысуымен талқыланады. Сыныптан тыс жұмыс табысты, массивті және нәтижелі болу үшін алдымен оқушыларды сыныпқа қызықтыру қажет. Оқушылардың белгілі бір бөлігінде пәнге деген құштарлықтың дамуы және химияны тереңірек зерттеу қажеттілігі пайда болуы керек, осылайша оларда балаларды сыныптан тыс белсенді жұмыстарға ынталандыратын ішкі мотивтер пайда болады. Бұл әсіресе маңызды, өйткені мектептегі барлық сыныптан тыс жұмыстар еріктілік принципіне негізделген.

Білім мен тәрбие компоненттер ретінде біртұтас білім беру және тәрбие процесін құрайды, бұл оқушының жеке тұлғасының қалыптасуы мен жан-жақты дамуын қамтамасыз етеді. Тәжірибе көрсеткендей, педагогикалық міндеттер сыныптан тыс уақытта оқушыға мақсатты әсер ете отырып, химия сабағы кезіндегі оқу-тәрбие жұмысының органикалық үйлесімімен ғана шешіледі. Сондықтан сыныптан тыс жұмыстар мектеп жұмысының маңызды құрамдас бөлігі ретінде дұрыс қарастырылады. Көбіне химиядан сыныптан тыс жұмыс дегеніміз – бұл оқушылар өз еркімен мұғалімнің басшылығымен оқу бағдарламасынан тыс орындайтын тәрбие жұмысының түрі. Химия мұғалімінің басшылығы тікелей де, жанама да болуы мүмкін, яғни осы мақсатқа басқа мекемелерден шақырылған мамандардың, студенттердің, жоғары сынып оқушыларының және т.б. барлық оқушылар үшін сыныптан тыс жұмыстардың сыныптан тыс жұмыстардан айырмашылығы, олар белгілі бір және тұрақты бағдарламаларға сәйкес өткізіледі, сондықтан олар тұрақты сабаққа жақын. Бұл сабақтардың мазмұны жекелеген оқушылардың түрлі сұраныстарын орындауға толық жауап бере алмайды, бұл сыныптан тыс жұмыстың рөлінің өсуін түсіндіреді. [2]

Химиядан тыс жұмыстарды қатысушылардың саны мен оны ұйымдастыру формасына байланысты *бұқаралық*, *топтық* және *жеке* деп бөлуге болады. Бұқаралық формаларға мыналар жатады: тақырыптық кештер, химия олимпиадалары, ғылыми-практикалық конференциялар және оқылым конференциясы, химияның күндері, апталары немесе айлары және т.б. Бұқаралық іс-шараларға әр түрлі мектептердің оқушылары қатыса алады. Сыныптан тыс жұмыстың топтық формаларына, еңалдымен, 10-15 оқушыны жасы, қызығушылықтары және белгілі бір жұмыс түрі бойынша біріктіретін тақырыптық химия үйірмелері жатады.

Жеке сыныптан тыс жұмыс бұқаралық немесе топтық іс-шаралар шеңберінде де, кейбір студенттер жеке тапсырмалар алған кезде немесе жеке бағдарламалар бойынша

жұмыс істегенде де, жеке студенттермен ғана жүзеге асырылады, мысалы, конференцияға дайындық кезінде, олимпиадаға, университетке түсу үшін және т.б.

Сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастырудың негізгі қағидаттары – студенттердің еріктігі, бастамашылығы, таңдалған жұмыс бағыты тақырыбының өзектілігі мен ғылыми сипаты және оның өмірмен байланысы; сабақтар мен іс-шараларды жоспарлау, жүйелілік. Мектептегі химия бойынша сыныптан тыс жұмыстың кең таралған (ең еңбекқор және жауапты, сонымен бірге тиімдірек) түрі – **химия күндері**.

Мектептерде белгілі бір мектеп тақырыбына арналған күндер дәстүрлі түрде белгілі бір уақытта өткізіліп тұрады. Химияның оңтайлы шарттары – қазан-қараша. Химия күндерін өткізу жалпы мектеп бағдарламасына енгізілген; оларды өткізу үшін ұйымдастыру комитеті (жұмыс тобы) құрылады, оны басқарып, орынбасар тағайындайды. Ұйымдастыру комитетінің құрамына 8-11 сыныптардың сынып жетекшілері, пән мұғалімдері, оқушылар үкіметінің өкілдері, тәрбиешілер және т.б. кіреді.

Химия күндеріне бүкіл мектеп қатысады. Өткізу туралы хабарландыру және іс-шаралар жоспары алдын-ала орналастырылып, уақыты мен жауапты тұлғалары көрсетілген.

Химия күндеріне арналған іс-шаралар жоспарына мыналар кіреді: түрлі-түсті хабарландырулар, плакаттар дайындау және ілу; бастауыш және орта мектепте сынып сағаттарын өткізу; ашық сабақтар өткізу; экскурсиялар жүргізу; әр сыныптың тақырыптық қабырға газеттері мен плакаттарын шығаруы; химия үйірмелерінің жұмысы туралы есептер; тақырыптық стендтер шығару; мектеп пен химия кабинетін безендіру; химиялық кабинеттегі сенбіліктер; химия бойынша білімнің қоғамдық шолуын өткізу; конкурстар, викториналар, химия мектебінен олимпиада; тақырыптық кеш немесе химия ертеңгіліктерін дайындау және өткізу; мектептің үздік химиктерін (оқушыларын) және химия күндерін ұйымдастырушы-мұғалімдерді қорытындылау және марапаттау.

Химия үйірмесі. Оқушылардың әр түрлі жас санаттары үшін үйірмелердің тақырыптары бірдей емес. Мұғалім анықтайды, бірақ оқушылардың тілектерін де ескеруге болады.

8-сыныпта дайындық химиясы үйірмесі, заттардың қасиеттері мен олардың өндірілуін зерттейтін үйірме, қарапайым құрылғыларды жобалау және оларды сынау, ойынсауық тәжірибелері үйірмесі болуы мүмкін. Оқушыларға заттармен, әдебиеттермен жұмыс жасауға, баспа нұсқаулары бойынша тәжірибе жасауға үйретіледі. Оларды теориялық сұрақтармен де таныстырады.

10-11-сыныптарда оқушылардың абстрактілі ойлауы жеткілікті дамыған, сондықтан олар ғылыми-көпшілік және ғылыми әдебиеттерді қолдана алады. Бұл сабақтарда бейорганикалық синтез, аналитикалық химия, органикалық химия және химиялық технологиялар үйірмелері құрылады. Химияның басқа пәндермен пәнаралық байланысын жүзеге асыру үшін арнайы үйірме ұйымдастырылуы мүмкін, оны екі немесе одан да көп пәндер бойынша мұғалімдер басқарады.

Осындай табиғат шеңберін экологиялық тақырыпта ұйымдастыруға болады. Химия үйірмесін ұйымдастыру сыныптан басталуы керек. 8-сыныпта, мысалы, заттарды тазарту туралы әңгіме қозғағанда, мұғалім сабақта заттарды тазартудың барлық көптеген әдістерімен танысуға уақыттың аздығын, оларды зерттеу сыныпта жалғасатынын атап өтуі мүмкін. Мұғалім сабақта қызықты фактіні, зат туралы немесе химия тарихынан және т.с.с. есеп бере алады және оны шеңбер бойынша толығырақ талқылауды ұсынады. Кейде сабақта олар есептер шығарады, олардың шешімі шеңбер класына ауысады.

Үйірме параллель сынып оқушылары арасынан директорды, сондай-ақ оның көмекшісін сайлайды. Бұл үйірмені неғұрлым нақты ұйымдастыру үшін қажет. Үш сабақты босатқан оқушылар үйірмеден шығарылады.

Үйірме жұмысы нақты жоспарланған: олар сабақтың күні мен сағаты, олардың ұзақтығы туралы есеп береді. Олар сабақтар бағдарламасын жасайды, тақырыптарын, әр үйірме мүшелерінің міндеттері мен мақсаттарын анықтайды. Үйірме жұмысын бастап, оның аяқталуы туралы бірден ойлану керек, ол басқаша болуы мүмкін: ата-аналардың, мектеп әкімшілігінің, параллель сынып оқушыларының, демеуші ұйымдардың және т.б. шақырумен қорытынды конференция болады. VIII-IX сынып оқушылары III-IV сынып оқушыларымен сөйлескенді жақсы көреді ойын-сауық тәжірибелерімен. Осы іс-шараларға қабырға газеттері, стендтер, альбомдар дайындалады, үй-жайлар безендірілген. Мектептен тыс мектептерде үйірменің жұмыс жағдайлары әсіресе қолайлы.

Қорыта айтқанда, химиядан тыс жұмыс – бұл сабақта басталған оқу процесінің жалғасы. Оның әр түрлі формалары мен түрлері оқушылардың білімдерін толықтырады және тереңдетеді, сонымен қатар химияны оқуға деген қызығушылықты сақтауға ықпал етеді. Өздеріңіз білетіндей, пән бойынша жүргізілетін сыныптан тыс жұмыстарды оқушылар оқу жоспарынан басқа, сыныптан тыс сағаттарда мұғалімнің басшылығымен ерікті түрде орындайтын тәрбие жұмысы деп атайды. Пән бойынша сыныптан тыс жұмыстың негізгі мақсаттары оқушыларға белгілі бір ғылым саласындағы тұрақты қызығушылықтарды, қызмет түрін анықтауға көмектесу; бейімділіктерді, қабілеттер мен таланттарды анықтау; оқу бағдарламасынан тыс, бірақ студенттердің түсінуіне қол жетімді бағдарламалық мәселелерді терең зерттеу барысында студенттердің білімі мен көкжиегін кеңейту; студенттерге еңбек, адамгершілік және эстетикалық тәрбиені жүзеге асыру; пәнге қызығушылығын, дербестігін, шығармашылық белсенділігін дамыту. Химиядан тыс жұмыстарда пәнаралық байланыстарға көп көңіл бөлінеді, бұл әсіресе оқушылардың кәсіптік бағдар беруі және химияның адам өміріндегі рөлін түсіну тұрғысынан маңызды. Бұл оқушылардың дүниетанымы мен қиялын дамытады, оларды өздігінен білім алуға, білімдерін толықтыруға ынталандырады, өнертапқыштық пен шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Бұл жұмыс түрі мен мазмұны бойынша өте алуан түрлі, көңіл көтеру реңктері бар, пәнге деген қызығушылықты қалыптастырады. Ол мұқият ұйымдастыруды қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Методика обучения химии» С.С.Космодемьянская, С.И.Гильманшина; Казань, 2011.
2. «Теория и методика обучения химии» Г.М.Чернобелская; Москва, 2010.
3. «Методика обучения химии» И.М.Ахромюшкина, Т.Н.Валусва; Москва-Берлин, 2016.

ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ МЕКТЕПТЕГІ ДИДАКТИКАЛЫҚ ОҚУ ӘДІСТЕМЕСІ

*Молдахметова Әния Маралқызы,
Қонысбай Наргиз Қонысбайқызы,
Х-41 тобының студенттері*

Ғылыми жетекші: *Нүркенова Әйгерім Дауылбайқызы,
Ы.Алтынсарин ат. АрқПИИ, магистр, Арқалық қ.*

Аннотация

Өзектілігі: бұл мақалада қазіргі заманғы оқытудағы дидактикалық оқу әдістемесі қарастырылып, заман талабына сай қай бағытта өзгертілуі тиіс екені көрсетілген.

Мақсаты: дидактика тарихындағы қолданыста жүрген тәжірибелерді назарға алып, жаңашыл оқыту процесіндегі өзгерісін нақтылау.

Түйінді сөздер: әдістеме, теория, дидактика, оқыту, педагог, оқушы, модуль, коммерциализация, технологиялық карта.

Аннотация

Актуальность: в данной статье рассмотрена методика дидактического обучения в современном обучении и показано, в каком направлении она должна быть изменена в соответствии с требованиями времени.